



ชื่อหนังสือพิมพ์	วันที่	ปีที่	ฉบับที่	หน้า
เชียงใหม่นิวส์	21 ส.ค. 2552	18	6399	5



สอยเรื่อง
เมืองล้านนา
ปีที่ ๙

ศาลาามณทลพายัพ...ที่ว่าราชการ ของผู้ปกครองเมืองเชียงใหม่

๐๑

ศาลากลางเชียงใหม่หลังเก่า บริเวณกลางเมือง
เชียงใหม่เป็นอาคารที่มีความงดงามและมีคุณค่าทาง
ประวัติศาสตร์ เคยเป็นศาลาว่าการรัฐบาลมณฑลพายัพและ
เป็นศาลากลางจังหวัดเชียงใหม่ ดังนั้นคุณค่าทางด้าน
ประวัติศาสตร์ของอาคารหลังนี้คงไม่ต้องพูดถึง

ความสำคัญทางด้านประวัติศาสตร์ของอาคารหลังนี้
ประการหนึ่งนอกจากจะเป็นศูนย์กลางของการบริหารนครแล้ว
บริเวณที่ตั้งของอาคารยังตั้งอยู่ในบริเวณ
ที่เรียกกันว่า “กลางเวียง” ในปัจจุบันหรือ
“สะดือเมือง” ในอดีต ซึ่งเคยเป็นที่ตั้งของ
เสาอินทขิลหรือเสาหลักเมืองมาก่อนที่จะ
ย้ายเสาไปไว้ที่วัดเจดีย์หลวง นอกจากนั้น



ชื่อหนังสือพิมพ์	วันที่	ปีที่	ฉบับที่	หน้า
เชียงใหม่นิวส์	21 ส.ค. 2552	18	6399	5

ที่บริเวณนี้ในอดีตยังเป็นที่ตั้งของหอคำและที่ทำการค้าสนามหลวง ซึ่งเป็นศูนย์กลางการปกครองของอาณาจักรล้านนา

ศาลารัฐบาลมณฑลพายัพ หรือ ศาลากลางเชียงใหม่ หลังเก่านี้ พระเจ้าอินทวโรรส เจ้าผู้ครองนครเชียงใหม่ องค์ที่ 8 และพระราชชายาเจ้าดารารัศมี ทรงยกที่ดินซึ่งเป็นมรดกของพระองค์ให้แก่ทางราชการเพื่อสร้างศาลารัฐบาลมณฑลขึ้นมาเมื่อ พ.ศ.2462 สร้างแล้วเสร็จและเปิดใช้ในปี พ.ศ.2464

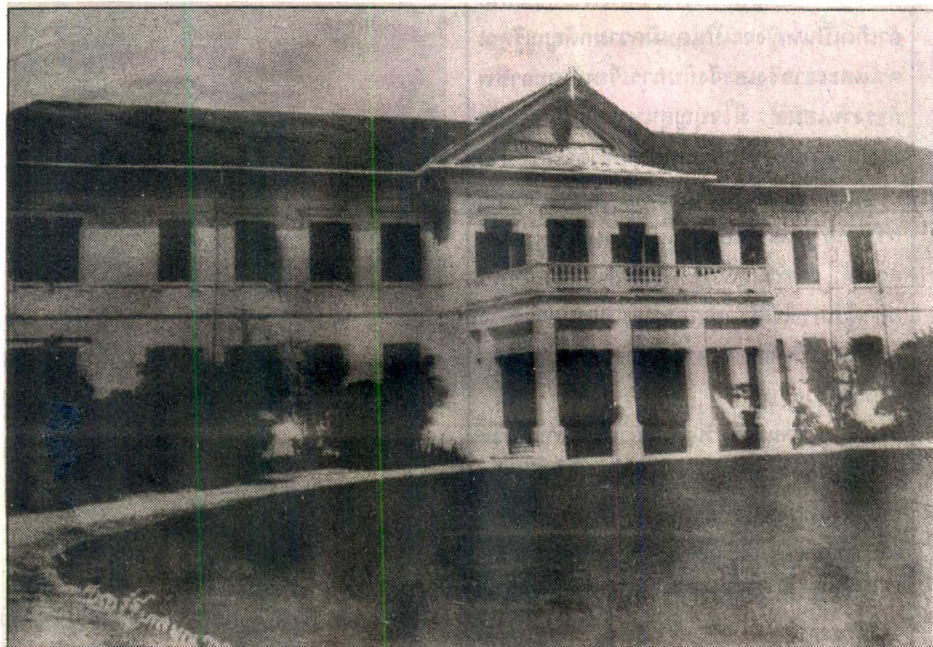
ในปี พ.ศ.2437 พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว โปรดเกล้าฯให้พระยาศรีสทเทพ (เส็ง วิริยะศิริ) ภายหลังเป็นพระยามหาอำมาตยาธิบดี ปลัดทูลฉลองกระทรวงมหาดไทย จัดการปกครองหัวเมืองมณฑลพายัพขึ้นเป็นครั้งแรก พระยาศรีสทเทพ ได้ร่างข้อบังคับสำหรับที่ว่าราชการเมือง





ชื่อหนังสือพิมพ์	วันที่	ปีที่	ฉบับที่	หน้า
เชียงใหม่นิวส์	21 ส.ค. 2552	18	6399	5

เรียกว่า “เค้านามหลวง” จัดให้มีกำนัน
ผู้ใหญ่บ้านในแต่ละแขวงขึ้นกับเมือง
เรียกว่า “เจ้าเมือง” เจ้าเมืองขึ้นกับ
บริเวณ เรียกว่า “ข้าหลวงบริเวณ” และ
ข้าหลวงบริเวณขึ้นต่อเค้านามหลวง มี
การจัดเก็บเงินค่าแรงแทนเกณฑ์ เรียกว่า
“เงินรัชูปการ” เก็บคนละ 4 รูปี ต่อปี





ชื่อหนังสือพิมพ์	วันที่	ปีที่	ฉบับที่	หน้า
เชียงใหม่นิวส์	21 ส.ค. 2552	18	6399	5

กระทั่งในที่สุดได้จัดทำตราเป็นพระราชบัญญัติ เรียกว่า “พระราชบัญญัติจัดตั้งมณฑลพายัพ”

จากนั้นจึงได้ตั้งนครเชียงใหม่เป็นตัวมณฑล เป็นที่ตั้งของที่ว่ากรมณฑลพายัพ สมัยนั้นอาคารศาลารัฐบาลมณฑลพายัพหรือที่ทำการมณฑลเป็นอาคารไม้ชั้นเดียว ต่อมาจึงได้สร้างเป็นอาคารก่ออิฐถือปูนในสมัยพระเจ้าวรวงศ์เธอพระองค์เจ้าบรมเทศกฤษดากรอุปราชมณฑลพายัพ ซึ่งเป็นรูปแบบของอาคารดังเช่นปัจจุบันนี้

เมื่อครั้งที่พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 7 เสด็จประพาสหัวเมืองพายัพในปี พ.ศ.2469 ทางจังหวัดได้จัดให้มีขบวนต้อนรับเสด็จ ครั้นนั้นพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 7 ได้เสด็จประทับที่ศาลาว่าการรัฐบาลมณฑลพายัพแห่งนี้ด้วย

ศาลาว่าการรัฐบาลมณฑลพายัพ ถูกใช้เป็นสถานที่ว่าราชการมาหลายยุคหลายสมัย จนกระทั่งเปลี่ยนมาเป็นศาลากลางจังหวัดเชียงใหม่ หลังจากที่หน่วยงานราชการต่างๆ ได้เพิ่มมากขึ้นทำให้สถานที่แห่งนี้คับแคบ ทางจังหวัดจึงได้ย้ายอาคารศาลากลางจังหวัดเชียงใหม่ไปอยู่อาคารศาลากลางหลังใหม่ บริเวณบ้านแม่หยวก ตำบลช้างเผือก ถนนโชตนาทงไปอำเภอแมริมเมื่อปี พ.ศ.2539

ปัจจุบันศาลาว่าการรัฐบาลมณฑลพายัพ หรือ อาคารศาลากลางเชียงใหม่หลังเก่าแห่งนี้ ถูกดัดแปลงให้เป็นหอศิลป์



วัฒนธรรมเมืองเชียงใหม่ จัดแสดงเรื่องราวความเป็นมาแห่งอดีตอันรุ่งโรจน์ของอาณาจักรล้านนา หัวเมืองที่ได้ชื่อว่าเป็นศูนย์กลางการค้า การปกครองของภูมิภาค ตั้งแต่อดีตมาจนถึงปัจจุบัน พิพิธภัณฑ์ดังกล่าวนี้อาจเรียกได้ว่าเป็นพิพิธภัณฑ์พื้นบ้าน เพียงแห่งเดียวที่น่าเสนอความเป็นมาของอดีตเมืองเชียงใหม่ได้อย่างครบถ้วน และอาจเรียกได้อีกว่าเป็นพิพิธภัณฑ์ที่ไฮเทคที่สุดในบรรดาพิพิธภัณฑ์ทั้งหลายที่มีอยู่ในประเทศ

จักรพงษ์ คำบุญเรือง
jakpong@chiangmainews.co.th